

ВАСИЛЬЕВА МАРИНА ПЕТРОВНА, ПОДБЕРЕЗСКИЙ НИКОЛАЙ КОНДРАТЬЕВИЧ. *Технологии социально-педагогической работы со студенческой молодежью.*

В статье охарактеризована социально-педагогическая работа в высшем учебном заведении. Раскрыты актуальность социальной работы со студенческой молодежью, возможности ее реализации в соответствии с выявленными проблемами. Определены особенности использования технологического подхода к социально-педагогической работе в вузе. Представлена классификация технологий социально-педагогической работы в соответствии с направленностью на решение поставленных проблем, условия их реализации. Приведена характеристика структур высшего учебного заведения, реализующих социально-педагогическую работу. Обоснованы основные требования к реализации социально-педагогической работы в высшем учебном заведении. Определены перспективы дальнейших исследований в повышении эффективности социально-педагогической работы со студентами в новых условиях.

Ключевые слова: социально-педагогическая работа, технология, студенты, высшее учебное заведение, воспитание.

VASYLIEVA MARYNA, PODBEREZSKYI MYKOLA. *Technologies of social-pedagogical work with students.*

The characteristics of social-pedagogical work at higher educational establishment is performed in the article. The actuality of social-pedagogical work with students and possibilities of its applying according to detected problems are developed. The peculiarities of applying technological approach to social-pedagogical work at universities are determined. The technologies of social-pedagogical work are classified according to their direction to problem solving and conditions of their realization. The structures of higher educational establishments performing social-pedagogical work are characterized. The main requirements to social-pedagogical work at higher educational establishments are substantiated. The perspectives of future researches of advancement of efficiency of social-pedagogical work in new conditions are defined.

Key words: social-pedagogical work, technology, students, higher educational establishment, education.

УДК: 37.015.31:316.42

Капська А.Й.

ТЕОРІЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

У статті проаналізовано зародження соціального виховання як складової соціально-педагогічної науки. На основі аналізу наукових праць зроблено висновки про те, що різноаспектні підходи до появи і розвитку соціального виховання як процесу і як результату на зламі століть досить переконливо висвітлюють

необхідність розгортання даного процесу в історичному аспекті. З цих позицій розглянуто взаємозв'язок соціального і педагогічного та доцільність реалізації соціально-педагогічних основ у виховному процесі.

Ключові слова: соціальне виховання, соціальна педагогіка, виховний процес, соціально-економічні впливи.

Звернення до історії розвитку соціального виховання має не менш пізнавальне значення, а й допомагає побачити певні упущення сьогодення, правильно визначити перспективи освітньо-виховної роботи, зокрема при врахуванні особливостей наукового підґрунтя соціального виховання. Проблема виховання підростаючого покоління формування ціннісних соціально значущих орієнтацій актуальна протягом усього розвитку людства.

Корінні соціально-економічні та політичні зміни нашому суспільству потребують пошуків нових шляхів вирішення проблеми виховання людей, дітей і молоді, чим реально може стати змістове наповнення соціального виховання.

Проблема соціального виховання привертала увагу вітчизняних філософів, педагогів, соціологів, політичних діячів, публіцистів протягом довгого часу, хоча сам термін «соціальне виховання» вживався вкрай рідко.

Крім соціально-економічних причин, які обумовлюють інтерес до проблем суспільного і державного виховання, слід назвати причини соціально-історичного і соціокультурного плану. Особливо слід назвати соціально-історичні умови розвитку країни, до яких слід віднести багатовікові відносини особистої залежності, могутність монархічної державної влади, нерозвиненість всієї системи суспільних відносин тощо .

Особливо серед чинників соціокультурного плану слід виділити соборність народу. «Основним принципом соборності, - пише Л. Є. Шапошников, - є органічне поєднання одиничного і загального, єдиного і різноманітного, вона є «єдністю у множині». Соборна єдність передбачає прийняття людьми загальних вищих цінностей, при збереженні неповторних рис кожної окремої людини» [1, с. 4]. По суті, соборність не можна звести до колективізму, але їй чужий і індивідуалізм. Подібний підхід корениться в нашому менталітеті значно глибше, ніж тривале впровадження в свідомість колективізм, як підпорядкування себе і своїх інтересів загальному благу. У цьому контексті (прийняття спільних цінностей при збереженні цінності, значущості та неповторності кожної людини) починають свій розвиток ідеї соціального виховання.

Ще у першій половині XIX ст. приділялася велика увага проблемам визначення суб'єкта виховного процесу, ролі держави, суспільства, церкви в процесі виховання, взаємодії різних соціальних утворень в процесі виховання. Так, одні вчені бачили домінуючим початок виховного процесу в державі (М. М. Сперанський, С. П. Шевирьов), інші - в суспільстві (І. Богданович, В. Ф. Одоєвський, А. С. Хомяков), треті - в народі (К. Д. Ушинський).

Роки XIX ст. стали початком дискусії про переваги державного утворення і виховання, про сутність і зміст національного виховання, про співвідношення загальнолюдського і національного у вихованні. У багатьох працях освіта і

виховання розглядалися як універсальний механізм формування підростаючого покоління, зміни існуючого соціально-економічного ладу.

В середині ХІХ ст. значна роль у соціально-політичному житті Росії, в її соціально-філософських і педагогічних дослідженнях належала революційним демократам. Педагогічні ідеї В. Г. Болінського, А. І. Герцена, Н. П. Огарьова, які представляли найбільш демократичний і революційний напрямок соціальної думки, відображали переваги більш високих форм суспільно державного життя, досягнення науки, культури в країнах Західної Європи. Тому загальнолюдське виховання розглядалося ними як один із шляхів перетворення суспільного життя в державі, подолання станових бар'єрів між людьми. Таким чином, вони не відривали виховання від проблем суспільного розвитку, суспільно-державного життя. Відповідно мета виховання, на їхню думку, полягала в підготовці громадянина-патріота з революційно-матеріалістичним світоглядом, розвиненого і працьовитого.

Інший напрямок, який вимальовується в рамках соціальної думки, має подвійне підґрунтя: загальнолюдське і загальнонаціональне. Значення загальнолюдського початку в даному підході переважало. Так, В. А. Жуковський на перше місце висуває не представника будь-якого народу, будь-якої релігії, а людину взагалі. Він розмежовував поняття освіти і виховання. Ідея пріоритету загальнолюдського, вселюдського в освіті та вихованні мала свого часу дуже широкий резонанс.

Відомий вчений Н. І. Пирогов вважав, що загальнолюдське в освіті є найбільш зручним як для уряду, так і для підданих. Для держави зручність полягає в тому, що всі вихованці «будуть керовані за одним і тим же напрямом, в одному дусі, з однією і тією ж метою; отже, морально-наукове виховання всіх майбутніх громадян буде перебувати в одних руках», у вихованці в свою чергу, будуть користуватися однаковими правами і однаковими вигодами виховання» [2].

Виступи К. Д. Ушинського про народність виховання, про значення громадської думки у створенні національної системи освіти, про необхідність зробити педагогічні питання громадською справою, про важливе значення педагогічної літератури в постановці всієї народної освіти в країні - всі ці та інші його виступи порушували інтерес у сучасників, формували певну позицію щодо побудови народної школи і ставлення до іноземного досвіду виховання і навчання.

К. Д. Ушинський розглядав різні системи виховання [3]. Цей аналіз необхідний, на думку педагога, для того, щоб краще виокремити специфіку конкретної системи виховання. Він намагався довести, що у кожного народу існує своя особлива національна система виховання, своя особлива мета і свої особливі засоби для досягнення цієї мети.

Розмірковуючи про питання народності виховання, К. Д. Ушинський у трактуванні цілей виховання і шляхів їх реалізації малював ідеал людини, відповідного духу народу, його характеру. Він писав, що в основі особливої ідеї виховання у кожного народу лежить особлива ідея про людину, про те, якою повинна бути людина за поняттями народу в певний період суспільного розвитку.

Таким чином, у вітчизняному соціогуманітарній освіті XIX ст. була поставлена проблема соціального виховання. В цей час йшло осмислення основних тенденцій і перспектив розвитку суспільства, що дозволило по-новому побачити роль виховання й освіти у процесі перетворення і розвитку держави XIX ст. Хоча в цей період не склалося єдиного розуміння змісту і суті соціального виховання, його функцій і цілей, але були визначені основні напрямки його вивчення.

Осмислення проблем соціального виховання йшло також і в період бурхливих революційних перетворень. Багато вчених бачили в соціальному вихованні один із механізмів ефективного перетворення суспільного життя. Вони зверталися до аналізу світового досвіду організації та здійснення виховного процесу, намагалися виявити його зміст та історичні форми, певні закономірності реалізації, функції тощо.

У цей час розширюється проблематика дослідження феномену соціального виховання, з'являються нові праці П. А. Соколова, П. Ф. Каптерева, М. М. Рубінштейна та ін. В цей період було опубліковано багато праць, які присвячені не тільки теорії, але і практиці соціального виховання.

Зокрема, М. М. Рубінштейн доводив, що на всіх історичних етапах розвитку суспільства мали місце (були присутні в більшій чи меншій мірі) моменти цілеспрямованого впливу на підростаюче покоління з боку суспільства і держави. Це виявлялося і в організації виховного процесу, і у визначенні його змісту і суті, засобів та методів.

Яким же має бути соціальне виховання? На думку одного із дослідників даної проблеми В. В. Зіньківського, перш за все, воно «має відповідати на запити часу, має йти назустріч потребам життя і готувати людей нового складу, з іншими навичками, з іншими поняттями. Це поглиблення виховання полягає в тому, що школа (як і інші органи виховання, звичайно) повинна взяти на себе завдання соціального виховання, має готувати не тільки освічених людей, не тільки слухняних працівників, а й громадян, здатних до суспільної роботи, натхнених ідеалами солідарності» [4, с. 296-297].

Основне завдання соціального виховання, доводить автор, полягає в розвитку соціальної активності, у розвитку смаку до соціальної діяльності, у вихованні духу солідарності, здатності підніматися над особистими, егоїстичними задумами.

В. В. Зіньківський надавав великого значення соціальному вихованню. Він писав, що, якщо коли-небудь людству судилося досягти братства народів, то це може бути тільки результатом широкої постановки соціального виховання, що розвиває дух солідарності. Соціальне виховання повинно сприяти прогресу соціального ладу. При цьому він не ідеалізував можливості соціального виховання. Хоча соціальне виховання охоплює все населення, але воно не може однаково ефективно впливати на всі його прошарки.

Особливе значення в дослідженні та вивченні проблем соціального виховання займають праці П. Ф. Каптерева. Він зумів актуалізувати проблеми соціального виховання в нових історичних умовах, узагальнити те, що було зроблено в цій галузі вітчизняними вченими, поставити нові проблеми.

П. Ф. Каптерев відзначав значний вплив і тиск на виховний процес з боку різних соціальних утворень, але він не визнавав за ними цього права. Він вважав, що кожна з цих установ переслідує свої власні цілі і вирішує свої власні завдання, які не мають нічого спільного з завданнями педагогічного процесу, який носить автономний характер. Так, держава, на його думку, є «найбільш могутньою з громадських установ, які прагнуть підкорити собі педагогічний процес, зробити його знаряддям у своїх руках» [5, с. 208].

Однак в реальності виховання носило яскраво виражений класовий характер. Завдання виховання, які ставила перед собою радянська держава, були різноманітні. Це і виховання людини борця за революційне перетворення світу на основі комуністичних ідеалів, формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості, виховання матеріалістичного світогляду, виховання якостей відповідають моральному кодексу будівника комунізму. Виховання соціалістичного патріотизму і пролетарського інтернаціоналізму. Комуністичне виховання спиралося на принцип партійності, принцип по'єднаності навчання з продуктивною працею, принцип колективного виховання, принцип комуністичної моралі. Чільне значення у змісті комуністичного виховання мало формування наукового світогляду на основі марксизму-ленінізму як цілісної і стрункої системи філософських, економічних і соціально-політичних поглядів.

Ідея соціальної обумовленості виховання дуже яскраво виражається в навчанні А. С. Макаренка про мету виховання. Цілі виховної роботи можуть бути виведені тільки з «нашої суспільної історії, з нашого суспільного життя», з вимог суспільства. Мета виховання включає дві складові: загальна та індивідуальна програма розвитку, які знаходяться в єдності. Головна, визначальна роль в цій єдності належить «спільній програмі». Вона передбачає виховання в кожному типових рис радянської людини: патріотизм, цілеспрямованість, колективізм, працьовитість, відповідальність, почуття власної гідності тощо. А. С. Макаренко писав про те, що немає нічого вічного і абсолютного і що вимоги даного суспільства дійсні лише для даної історичної епохи, і що до наступного покоління будуть пред'явлені інші вимоги. Друга складова мети виховання, за його словами, включає «індивідуальний коректив» до загальної програми, тобто розвиток в кожному його задатків, здібностей, талантів [6].

Таким чином, мета виховання, за А. С. Макаренком, полягає у формуванні певного типу особистості, вихованні людини з громадянською спрямованістю, людини суспільного працівника, колективіста, сформованого фахівця, майстра своєї справи.

В кінці ХХ століття погляди вітчизняних вчених знову звернулися до феномену соціального виховання, що було обумовлено кардинальними соціально-економічними змінами, які відбулися в нашій країні. Соціальне виховання починає розглядатися не лише вченими, але і політиками як необхідна умова безпеки і сталого розвитку країни.

Стрімкі зміни в суспільстві актуалізують проблеми соціального виховання і в практичному, і теоретичному плані.

Протягом тривалого часу в радянській науковій літературі більше писали і говорили про ідеологічне і класове виховання. Соціальне ж виховання,

розчинялося в них або підмінялося ними, що відображало певні історичні особливості розвитку країни. До недавнього часу у вітчизняній науковій літературі термін «соціальне виховання» широко не вживався. Найчастіше писали і говорили про виховання «взагалі», мабуть вважаючи, що немає сенсу виділяти соціальне виховання як самостійний предмет дослідження, оскільки будь-яке виховання є соціальним.

Дефініція поняття «соціальне виховання» в довідковій літературі з'являється в «Педагогічному енциклопедичному словнику» (2001 р.). Дане поняття визначається як «формування людини в спеціально створених виховних організаціях у процесі планомірного створення умов для його цілеспрямованого позитивного розвитку і духовно-ціннісної орієнтації».

В даний час поняття «соціальне виховання» широко представлено у працях з педагогіки і соціальної педагогіки (В. Г. Бочарова, А. Й. Капська, Л. І. Міщик, М. М. Плоткін, М. В. Шакурова, С. Я. Харченко та ін.), з філософії освіти і виховання (В. П. Андрущенко, Б. П. Бітінас, Н. Д. Нікандров, В. Н. Філіппов) в соціальній психології (І. Д. Бех, Г. М. Андреева, Е. В. Руденський та ін.), в соціології (С. І. Григор'єв, А. Г. Харчев та ін.). Однак, не дивлячись на певний інтерес до соціального виховання з боку представників різних галузей наукового знання, слід зазначити, що в науці відсутній єдиний підхід до визначення даного поняття.

У сучасному соціогуманітарному знанні простежуються різні підходи до дослідження феномену соціального виховання. На основі аналізу літератури можна виділити три основні підходи до дослідження соціального виховання: педагогічний, соціологічний і філософський підходи. Це не означає, що немає інших підходів чи іншої типологізації підходів до дослідження феномену соціального виховання. Це означає, що ці напрямки найбільш чітко простежуються в науковій літературі на сьогоднішній день. Різноманітність підходів до визначення соціального виховання, його сутності і змісту, цілей і завдань обумовлено складністю і багатогранністю феномена виховання.

Найбільш широко представленим в сучасному науковому світі є педагогічний підхід. Активізація дослідження соціального виховання в рамках педагогічного підходу пов'язана зі становленням і розвитком соціальної педагогіки як науки.

В останні роки, роки реформ і соціально-економічних потрясінь в суспільстві виникла потреба в соціальній педагогіці. Це пояснюється тим, що наше суспільство зіткнулося з колосальним зростанням наркоманії, алкоголізму, злочинності серед молоді, зростанням числа різних молодіжних об'єднань і організацій, проявом невмотивованої агресії і міжнаціональної нетерпимості. Крім того, трансформаційні процеси, що відбуваються в країні, поставили під сумнів, зруйнували ідеали, систему цінностей, на яких було виховано багато покоління, що не могло не позначитися не тільки на молоді, але і на представниках всіх соціальних і вікових груп. Вирішення даних проблем багато хто пов'язував з розвитком і становленням соціальної педагогіки, яка була покликана подолати негативні наслідки трансформаційних процесів, що

проходять в країні, надати допомогу і підтримку населенню в адаптації до нових соціально-економічних умов.

Слід зазначити, що в літературі мають місце не тільки гіпертрофовані оцінки значення і ролі соціальної педагогіки в сучасному суспільстві, а й досить прагматичний, утилітарний підхід, який гранично звужує суспільний сенс соціальної педагогіки до допомоги «конкретній людині, сім'ї, дитині знайти свій вектор соціального просування, свої шляхи життєвого самовизначення, розвитку в суспільстві відповідно до здібностей, прагнень людини і суспільних цінностей життя».

Як показує аналіз літератури, трактування змісту і суті соціального виховання, його цілей і завдань значною мірою визначається розумінням змісту і суті виховання. Так, Б. П. Бітінас [7] виокремлює ряд основних змістовних смислів терміна «виховання». Перш за все, він зазначає, що виховання може розглядатися як соціальний інститут. В цьому випадку виховання розуміється як система інститутів, що функціонують або функціонували в одній або декількох країнах і призначені для підготовки членів суспільства, майбутніх громадян. Такі виховні інститути відносно стабільні і функціонують за правилами, апробованим для свого часу і для даної країни.

Крім того, Б. П. Бітінас виділяє виховання як мету і зміст. Виховання призначено для передачі соціального досвіду людства підростаючому поколінню, тобто наукових знань, системи цінностей, здатності до практичної діяльності тощо. Виховання спрямоване на розвиток розумових і фізичних сил людини, на становлення і поглиблення його емоційно-вольової сфери. Завдяки вихованню змінюється ставлення суб'єкта до світу. Він засвоює способи перетворення і створення явищ і предметів соціального середовища. Отже, можна говорити про розумовий, фізичний, моральний, естетичний, художній, трудове виховання, виховання почуттів, емоцій, волі, характеру і т.п.

Б. П. Бітінас також визначає виховання як результат. Будь-яке суспільство формує ідеальний образ свого члена і прагне до того, щоб завдяки вихованню удосконалювалися як окремі члени суспільства, так і суспільство в цілому.

Смислові аспекти терміна «виховання», на нашу думку, є підставою для виділення основних напрямків змістовного аналізу поняття «соціальне виховання».

Так, М. П. Гур'янова пропонує розглядати соціальне виховання в широкому і вузькому сенсі слова. «Соціальне виховання в широкому розумінні - це процес педагогічно регульованої комплексної системи впливу освітніх установ та інших соціальних служб в оптимальному забезпеченні умов життєдіяльності особистості. У вузькому сенсі - соціальне виховання розуміють як цілеспрямований і систематичний вплив на свідомість, почуття, волю, поведінку людини з метою формування життєздатної особистості» [8, с. 229]. Соціальне виховання трактується В. Г. Бочаровою як педагогічно орієнтована і доцільна система громадської допомоги, необхідної підростаючому поколінню в період його включення в соціальне життя. «Концепція соціального виховання передбачає повноцінне використання в виховно-освітньому просторі всього арсеналу засобів і можливостей, якими володіє суспільство з метою формування особистості,

адекватної вимогам суспільства і в певній мірі, випереджаючої його розвиток» [9, с. 109].

Вказуючи на причини активізації розробки проблем соціального виховання, один із сучасних вчених Ю. Г. Фокін зазначає, що «нова парадигма виховання повинна привести до становлення моральної, активної, заповзятливої особистості, яка володіє власною гідністю, міцними переконаннями, знанням своїх прав і умінням захистити їх, повагою до законів держави і прагне їх дотримуватися, усвідомленням своїх здібностей і заснованих на них можливостей, вміє самостійно, переконливо і доказово обґрунтувати своє рішення і активно, наполегливо реалізувати його, використовуючи всі законні можливості правової демократичної держави» [10, с. 104].

Для адекватного визначення змісту поняття «соціальне виховання», на думку С. І. Григор'єва, необхідно осмислити термін «соціальне», що входить до складу аналізованого поняття. Визначаючи поняття «соціальне виховання», С. І. Григор'єв називає кілька смислових контекстів терміна «соціальне».

По-перше, «соціальне» може використовуватися для позначення громадського, яке протистоїть природному. У цьому випадку «соціальне» як штучне, створене людиною, поняття соціальне виховання втрачає будь-який сенс, виявляється беззмістовним.

По-друге, «соціальне» може позначати суспільне, колективне, що протистоїть індивідуальному, особистісно-одиночному.

По-третє, поняттям «соціальне» може бути позначена якась обмежена частина суспільних відносин, певна сфера життя суспільства, в якій відбувається задоволення потреб людей, здійснюється процес відтворення соціального життя і соціальних суб'єктів, реалізуються права і інтереси особистості. У цьому контексті поняття соціальне виховання набуває сенсу і зміст.

Дослідження функцій соціального виховання дозволяє виявити його вплив на розвиток суспільства, окремих соціальних і вікових груп, що дозволяє більш ефективно вибудовувати практику виховного впливу. У методологічному аспекті дослідження функцій соціального виховання важливе і тому, що «вони визначають цілі, структуру і зміст виховного процесу». Кожна функція підкреслює певну межу, площину розгляду цього складного суспільного явища, яке в реальному житті виступає як цілісне утворення в єдності всіх своїх функцій.

У педагогічній літературі проблема визначення функцій соціального виховання розглядалася у працях А. В. Мудрика, В. О. Сухомлинського, Н. І. Лавриченко та ін. При цьому А. В. Мудрик зазначає, що виховання як соціальний інститут має певні функції в суспільному житті. Найбільш загальні функції виховання, на його думку, такі:

- створення умов для цілеспрямованого розвитку членів суспільства і задоволення ними ряду потреб, які можуть бути реалізовані або тільки в процесі виховання, або в ньому, а також і в інших соціальних інститутах;
- підготовка необхідного для функціонування та сталого розвитку суспільства «людського капіталу», здатного і готового до горизонтальної та вертикальної соціальної мобільності;

- забезпечення стабільності суспільного життя через трансляцію культури і сприяння її спадкоємності і оновлення;

- сприяння інтеграції прагнень, дій і відносин членів суспільства і відносної гармонізації інтересів статевовікових, соціально-професійних і етноконфесійних груп (що є передумовами і умовами внутрішньої згуртованості суспільства) [11].

Соціальне виховання обмежує розвиток особистості в небажаному напрямку і заохочує формування соціально корисних якостей, регулює в потрібному суспільству напрямку соціально-перетворюючу діяльність особистості, її соціальну активність.

Соціальне виховання виконує функцію соціального контролю. Сутність соціального контролю полягає в прагненні суспільства і різних його спільнот зміцнювати конформізм своїх членів, культивувати соціально бажані форми поведінки. Від ефективності соціального контролю залежить здатність суспільства зберігати свою цілісність і стійкість.

Переконливим прикладом прояву функцій соціального виховання є виховання єдиної європейської свідомості. Для розвитку інтеграційних процесів в сучасній Європі велике значення набуває «європейське виховання», яке має сприяти духовному зближенню європейських народів. Суттєвим моментом цього процесу є формування «європейської свідомості». Це означає, що жителі західноєвропейського регіону повинні усвідомлювати себе не тільки німцями, французами або англійцями, але, перш за все, європейцями, яких пов'язує спільність західноєвропейської цивілізації з притаманними їй унікальними рисами, що склалися в результаті тривалого спільного культурного розвитку і взаємодії народів. Отже, «молоді покоління європейців повинні виховуватися відповідно до принципу «подвійної лояльності» - і до своєї країни, і до об'єднаної Європи» [53, с. 73].

Дана роль соціального виховання реалізується через формуючу, регулюючу, інтегруючу, коригуючу, функцію соціального контролю.

Соціальне виховання як процес відтворення культури соціального життя здійснюється різними соціальними спільнотами та соціальними інститутами, взаємодія та інтеграція зусиль яких формує сукупний суб'єкт соціального виховання.

Таким чином, здійснюючи короткий огляд історії соціального виховання, ми підійшли до висновку, що дане питання і до сьогодні не є остаточно вирішеним і потребує поглибленого аналізу об'єктивних причин його розгортання й утвердження педагогічній науці.

Використана література:

1. Шапошников Л.Е. *Философия соборности: очерки рус. самосознания.* - СПб.: Изд-во С.-Петербург, ун-та, 1996. - 200 с.
2. Пирогов Н.И. *Вопросы жизни // Антология педагогической мысли России первой половины XIX в. /Акад. пед. наук СССР.* - М.: Педагогика, 1990. - С. 438-451.
3. Ушинський К.Д. *Про народність у громадському вихованні // Його ж. Вибрані праці: в 4 кн.* - М. . 2005. - Кн. 1. - С. 127.

4. Зеньковский В.В. Социальное воспитание, его задачи и пути // Зеньковский В.В. Психология детства. - М.: Academia, 1996. - С. 295-344.
5. Каптерев П.Ф. Избранные педагогические сочинения. - М.: Педагогика, 1982. - 704 с.
6. Макаренко А.С. Методика виховної роботи / А.С. Макаренко. – К.: Радянська школа, 1990. – 366 с.
7. Битинас Б.П. Введение в философию воспитания. - М.: Фонд духов/ и граждан/ образования, 1996. - 141 с.
8. Гурьянова М.П. Воспитание жизнеспособной личности в условиях дисгармоничного социума // Педагогика. - 2004. - № 1. - С 12-18.
9. Бочарова В.Г. Модернизация образовательной системы: социально-педагогическая парадигма // Социальная педагогика / под ред. В.Г. Бочаровой. - М: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2004. - С. 98-109.
10. Фокин Ю.Г. Преподавание и воспитание в высшей школе: Методология, цели, содержание, творчество: учеб. пособие. - М.: Изд. центр «Академия», 2002. - 224 с.
11. Мудрик А.В. Введение в социальную педагогику, учеб. пособие. -М.: Ин-т практ. психологии, 1997. - 365 с.

КАПСКАЯ АЛЛА ИОСИФОВНА. Теория развития социального воспитания.

В статье проанализировано зарождение социального воспитания как составной социально-педагогической науки. На основе анализа научных работ сделаны выводы о том, что разноаспектные подходы к появлению и развитию социального воспитания, как процесса и как результата, на рубеже веков достаточно убедительно освещают необходимость освещения данного процесса в историческом аспекте. С этих позиций рассмотрена взаимосвязь социального и педагогического, а также целесообразность реализации социально-педагогических основ в воспитательном процессе.

Ключевые слова: социальное воспитание, социальная педагогика, воспитательный процесс, социально-экономическое влияние.

KAPSKA ALLA. Theory of development of social education.

In the article the origin of social education is analysed as component socialpedagogical science. On the basis of analysis of scientific works drawn conclusion that multifaceted approaches of appearance and development of social education as to the process and as to the result on the fracture of centuries convincingly enough light up the necessity of development of this process historical aspect. From these positions intercommunication is considered social and pedagogical and expediency of realization of socialpedagogical bases in an educator process.

Keywords: social education, social pedagogics, educator process, socio-economic influences.